

Т. Жуковська,
вчителька початкових класів,
Саверецька філія І–ІІ ступенів Попільнянського ліцею
Попільнянської селищної ради
Житомирської області

Н. Орел,
вчителька початкових класів,
Саверецька філія І–ІІ ступенів Попільнянського ліцею
Попільнянської селищної ради
Житомирської області

Особливості формувального оцінювання учнів початкової ланки Нової української школи

Із впровадженням в українську освітню систему нового Державного стандарту початкової освіти з'явилися нові підходи до викладання у початковій школі. Однією з ключових інновацій стала реформа системи оцінювання, де основним методом стала технологія формувального оцінювання. Формувальне оцінювання, безумовно, стало ключовим елементом реформи НУШ, розширюючи погляди на оцінювання та акцентуючи увагу на особистісному розвитку кожного здобувача освіти. У даній статті розглянемо засади та важливість формувального оцінювання у початковій школі за новою українською освітньою системою.

Формувальне оцінювання – це процес збору, аналізу та інтерпретації інформації про досягнення здобувачів освіти з метою покращення їхнього навчання та розвитку. Воно відрізняється від традиційного, сумарного оцінювання, яке проводиться в кінці семестру чи навчального року. Головною метою формувального оцінювання є надання зворотного зв'язку здобувачам освіти, вчителям і батькам, щоб допомогти кожній дитині досягнути свого найвищого потенціалу.

Формувальне оцінювання в НУШ базується на таких засадах:

- орієнтація на розвиток здобувачів освіти, а не на класифікацію або ранжування, що допомагає створити позитивну атмосферу для самовдосконалення та навчання;
- індивідуалізація, тобто кожен здобувач освіти має свої унікальні потреби та власний темп навчання, і формувальне оцінювання дозволяє враховувати ці індивідуальні особливості та визначати, як краще підтримувати кожну дитину;
- акцентування уваги на процесі навчання замість наголосу на оцінках, таким чином зменшуючи стрес здобувачів освіти і сприяючи більш ефективному навчанню;

– зворотний зв'язок, оскільки здобувачі освіти отримують інформацію про свої досягнення та конкретні поради щодо його покращення, вчителі також отримують зворотний зв'язок, що допомагає їм адаптувати свій підхід до навчання.

Формувальне оцінювання в НУШ має важливе значення з кількох причин:

– збільшення мотивації: засади формувального оцінювання сприяють більшій мотивації дітей до навчання, оскільки вони бачать, що їхні зусилля мають справжній вплив на їхні досягнення;

– розвиток критичного мислення: формувальне оцінювання ставить перед здобувачами освіти завдання аналізувати, розв'язувати проблеми і використовувати критичне мислення, що підвищує рівень їхньої готовності до вирішення реальних життєвих завдань;

– орієнтація на результати: формувальне оцінювання дозволяє вчителям, батькам та здобувачам освіти визначити конкретні недоліки і сильні сторони, щоб досягти більших результатів у майбутньому;

– підтримка інклюзивної освіти: засади формувального оцінювання дозволяють враховувати потреби всіх здобувачів освіти, включаючи дітей з особливими освітніми потребами, і забезпечувати їхній успішний розвиток.

Завдяки здійсненню формувального оцінювання у Новій українській школі освітній процес стає ефективнішим та більш спрямованим на розвиток кожного здобувача освіти. Ця парадигма оцінювання відкриває нові можливості для освіти, сприяє самовдосконаленню та готовності до майбутніх викликів.

Основні принципи формувального оцінювання включають:

– контекстуальність: оцінювання враховує конкретний контекст навчання та потреби кожної дитини;

– системність: оцінювання має бути системним, зосередженим на всебічному розвитку здобувача освіти;

– зрозумілість: система формувального оцінювання повинна бути зрозумілою для всіх учасників навчального процесу, включаючи здобувачів освіти, вчителів і батьків.

Звісно, перехід до формувального оцінювання є нелегким завданням і потребує великих зусиль як учителів, так і самих здобувачів освіти та їхніх батьків. Важливо забезпечити навчальний процес належними засобами та ресурсами. При цьому результати досліджень та досвід реалізації НУШ показують позитивні зміни в навчанні та більшу мотивацію здобувачів освіти до опанування навчальним матеріалом.

Усе це свідчить про те, що формувальне оцінювання – це важливий крок на шляху до поліпшення якості освіти в Україні. Воно сприяє більш глибокому та змістовному навчанню, розвитку креативності та самостійності здобувачів освіти, що відображає сучасні потреби суспільства.

У початковій школі в НУШ формувальне оцінювання стало необхідною складовою успішного навчання. Вчителі використовують різноманітні методи, щоб оцінити розвиток здобувачів освіти – це може бути спостереження за їхньою роботою, розвитком навичок, участь в проєктах та групових завданнях.

Оцінювання в НУШ орієнтоване на розвиток особистості, тому вчителі прагнуть розвивати як загальні, так і індивідуальні можливості кожного здобувача освіти.

Одним з головних принципів формувального оцінювання в НУШ є надання зворотного зв'язку. Здобувачі освіти не лише отримують оцінні судження, але і розуміють, в чому саме полягають їхні сильні та слабкі сторони, і як вони можуть покращити свої результати. Це сприяє активній участі дітей у власному навчанні та розвитку.

Таким чином, відбувається зміна парадигми в оцінюванні. Формувальне оцінювання в НУШ не обмежується лише тестами та вимірюванням рівня академічних знань. Замість цього воно ставить за мету визначити рівень розвитку різних життєвих та предметних компетенцій та навичок здобувачів освіти, включаючи критичне мислення, творчість, співпрацю та комунікацію.

Формувальне оцінювання здобувачів освіти початкової школи в Новій українській школі відкриває нові можливості для розвитку освіти в Україні. Воно спрямоване на індивідуальний розвиток кожної дитини, стимулює розвиток ключових компетентностей та підтримує саморегуляцію і самостійне навчання.

Формувальне оцінювання є процесом, який відбувається впродовж навчального року, а не тільки під час іспитів чи контрольних робіт. Учителі систематично спостерігають за освітнім процесом, взаємодіють з дітьми та надають зворотний зв'язок для їхнього подальшого розвитку.

Здобувачі освіти також залучаються до процесу оцінювання через самооцінку та рефлексію. Вони навчаються визначати свої успіхи та недоліки, ставити перед собою цілі та планувати свій навчальний шлях, що сприяє розвитку відповідальності та самоконтролю.

Одним із способів формувального оцінювання є створення портфоліо для кожного здобувача освіти. Портфоліо містить роботи, проекти, відгуки вчителів і батьків, що дає повну картину про навчальний процес та розвиток дитини. Також учителі активно ведуть спостереження за здобувачами освіти, спілкуючись з ними та враховуючи їхню поведінку в різних ситуаціях.

Учителі в НУШ виступають в ролі наставників і спільно зі здобувачами освіти визначають цілі та шляхи досягнення навчальних результатів. Вони створюють атмосферу відкритості та співпраці, де помилки розглядаються як можливість вчитися та розвиватися. На основі результатів формувального оцінювання розробляються стратегії та методи навчання, які найкраще відповідають потребам конкретного здобувача освіти та особливостям класу, – створення сприятливої атмосфери для навчання, підтримка здобувачів освіти у їхніх зусиллях та мотивація їх до досягнення високих результатів. Роль учителів у формувальному оцінюванні є визначальною для підвищення якості освіти та розвитку кожної дитини.

Отже, формувальне оцінювання – це одна із ключових складових успіху Нової української школи, що сприяє покращенню якості освіти та розвитку індивідуального потенціалу кожного здобувача освіти. Формувальне оцінювання в Новій українській школі стало кроком уперед у сучасній освіті. Воно дозволяє краще розуміти потреби кожного учня та сприяє їхньому гармонійному розвитку. Оцінка, спрямована на формування умінь та навичок, робить навчання

більш інтерактивним та мотивуючим для дітей, покликаних стати майбутніми лідерами і активними учасниками суспільства.

Список використаних джерел та літератури

1. Вілмут Дж. Використання портфоліо для навчання та оцінювання : навч. посіб. / за ред. І. Є. Булах, М. Р. Мруги. Київ : Майстер-клас, 2007. 48 с.
2. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>.
3. Гудзик І. П. Оцінювання результатів навчання у школах України. *Розвиток навичок критичного мислення учнів у контексті розробки стандартів освіти України* : матеріали міжнар. наук. практ. конф. Київ, 2001. С. 93–99.
4. Кабан Л. В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів у Новій українській школі. *Народна освіта*. 2017. № 1 (31). С. 88–95. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4471.
5. Кoberник І. Оцінювання в Новій українській школі: ресурс для розвитку замість вироку. *НУШ : Нова Українська школа*. Проект створений ГО «Смарт Освіта» у партнерстві з МОН України для комунікації реформи «Нова Українська Школа». 2018. URL: <https://nus.org.ua/view/otsinyuvannya-v-novij-ukrayinskij-shkoli-resurs-dlya-rozvytku-zamist-vyroku/>.
6. Кoberник І., Топол В. Оцінювання по-новому: як закордонний досвід оцінювання в початкових класах можна використати в Україні. *НУШ : Нова Українська школа*. Проект створений ГО «Смарт Освіта» у партнерстві з МОН України для комунікації реформи «Нова Українська Школа». 02.05.2019 р. URL: <https://nus.org.ua/articles/otsinyuvannya-po-novomu-yak-zakordonne-otsinyuvannya-v-pochatkovyh-klasah-mozhna-vykorystaty-v-ukrayini/>.
7. Кондратенко Л. О. Психологія первинної шкільної неуспішності : монографія. Чернігів : Десна Поліграф, 2017. 488 с.
8. Мацнева К. М. Перспективи використання закордонного досвіду оцінювання в початкових класах в Україні. *Розвиток особистості молодшого школяра: сучасні реалії та перспективи* : матеріали студентської наук.-практ. інтернет-конф. Івано-Франківськ, 2019. С. 354–356.
9. Морзе Н. В., Барна О. В., Вембер В. П. Формувальне оцінювання: від теорії до практики. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. 2013. № 6. С. 45 – 57.
10. Онопрієнко О. В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів: сутність і методика здійснення. *Український педагогічний журнал*. 2016. № 4. С. 36–42.